

Divan Edebiyatında Nesir

Divan Edebiyatında Nesir

Ağır ve süslü bir dil kullanılmıştır. Divan edebiyatı nesrinde paragraf düzeni yoktur. Divan nesri sade nesir, orta nesir, süslü nesir olmak üzere üçe ayrılır.

Sade Nesir

Asıl amacın bir düşünceyi ifade etmek, bir bilgiyi aktarmak olduğu metinlerde kullanılan nesir türüdür. Konuşma dilini esas tutan bu tür metinler, "didaktiklik" (öğreticilik) işlevini tam anlamıyla yerine getiren metinlerdir. Tefsirler, hadis kitapları, menkıbevi İslam tarihleri, fütüvvetnameler, menakıbnameler, Hamzaname ve Battalname benzeri dini-destani hikayeler çoğunlukla sade nesirle yazılmıştır. Bu eserlerden bir bölümü anonimdir. Kâbusnâme Tercümesi Mercimek Ahmet, Risâle-i Kaygusuz -> Kaygusuz Abdal sade nesire örnek gösterilebilir.

Orta Nesir

Kimi yazarlar öğretme amacını ön planda tutmalarına karşın eserlerinde edebi bir havanın bulunmasına da özen göstermiş ve sade nesre oranla biraz daha süslü bir anlatım yolunu seçmişlerdir. Bu tür nesirlere orta nesir denir. Tarihlerin, ahlaki, siyasi, dini ve coğrafi metinlerin, biyografiler ve seyahatnamelerin birçoğu orta nesirle oluşturulmuştur. Seyâhatnâme -» Evliyâ Çelebi, Şikâyetnâme Fuzûlî orta nesirle yazılmış eserlere örnek gösterilebilir.

Süslü Nesir

Bir şeyleri öğretmek amacını taşımakla birlikte sanat kaygısını daha ön planda tutan eserlerde kullanılan nesir türüdür. Seci ve cinas gibi ses oyunları ile teşbih, istiare, tenasüp, telmih gibi anlam sanatlarını kullanmayı çok önemli sayan bu nesir türüyle genellikle ahlaki ve edebi metinler oluşturulmuştur. En ünlü süslü nesir örneği Sinan Paşa'nın Tazarrunâme adlı eseridir.

DİVAN EDEBİYATINDA NESİRLE YAZILMIŞ METİNLER

Tefsir kitapları: Kur'an ayetlerini yorumlayan kitaplardır. Bu tür kitapların önemli bir bölümü Arapça ya da Farsçadan çevrilmiştir. (Mensur) Hadis kitapları: Hz. Muhammed'in sözlerinin toplandığı kitaplardır. (Mensur) A kaid kitapları: İslam inanç esaslarının anlatıldığı kitaplardır. (Mensur)

İlmihaller: Bir Müslümanın bilmesinin dinen zorunlu olduğu bilgileri anlatan kitaplardır. (Mensur)

Fıkıh kitapları: İslam hukukunun anlatıldığı kitaplardır. (Mensur)

Tasavvuf i kitaplar: Tasavvufun kural ve davranış tarzlarının anlatıldığı kitaplardır.

"Fütüvvetnâme'ler bu tür yapıtlar içinde değerlendirilebilir. (Mensur)

Siyer kitapları: Hz. Muhammed'in hayatının menkıbevi bir dille anlatıldığı kitaplardır. Türkçe ilk siyer kitabı, Erzurumlu Mustafa Darir'in yazdığı "Kitab-ı Siyer-i Nebi"dir. (Manzum-Mensur)

Kısâs-ı Enbiyâlar: Peygamberlerin hayatlarının ve mucizelerinin menkıbevi bir dille anlatıldığı kitaplardır. (Mensur)

Menâkıbnâme ve Velâyetnâmeler: Menâkıbnâme, peygamberlerin hayatlarının ve mucizelerinin menkıbevi bir dille anlatıldığı kitaplardır. Velilerin, evliyaların kerametlerini anlatan küçük eserlere

velâyetnâme denir. (ManzumMensur)

Tarih kitapları: Tarihsel olayları anlatan kitaplardır. Tâberî ve İbni Kesîr gibi Arap tarihçilerden tercüme edilen "Tarihler,anonim Osmanlı tarihleri, "Garibnâme" ve "Fakrnâme" isimli mesneviler bu türe örnek sayılabilir. (Mensur)

Destanî (Epik, Destansı) Hikayeler: Din uğruna yapılan savaşlarda üstün başarılar gösteren kişilerin mücadelelerinin menkıbevî bir dille anlatıldığı kitaplardır. Hamzanâmeler, Battalnâmeler, Danişmendnâmeler; bu türden eserlerdir. (Mensur)

Gazavât nâmeler: Bir padişahın ya da komutanın bir tek savaşının ya da bütün savaşlarının destansı bir dille anlatıldığı kitaplar (Manzum-Mensur)

Şuarâ Tezkireleri: Şairlerin hayatlarının, eserlerinin ve edebi özelliklerinin anlatıldığı kitaplardır. Türk edebiyatındaki ilk şuarâ tezkiresi Anadolu dışında yazılmıştır. Ali Şir Nevâî tarafından yazılan "Mecâlisü'n-Nefâis", Türk edebiyatındaki ilk biyografi eseri kabul edilir. Anadolu'da ilk şuarâ tezkiresi Sehî Bey tarafından yazılan "Heşt Behişt"tir. (Mensur)

Münşeâtlar: Divan edebiyatında süslü nesirlere genel olarak "inşa", bunları yazanlara "münşi", inşaların toplandığı eserlere de "münşeât" denmiştir. Bu tür eserlerde çoğunlukla mektuplara ya da çeşitli konularda yazılmış inşalara yer verilmiştir. (Mensur)

Seyâhat nâmeler: Gezilip görülen yerlerin türlü özellikleriyle anlatıldığı kitaplardır. Seyâhatnâme -> Evliyâ Çelebi, Mir'âtü'l-Memâlik SeydîAli Reis (İlk örneği), Tuhfetü'l - Harameyn Nâbî bu türün en güzel örnekleridir. (Mensur)

Sefâret nâmeler: Osmanlı elçilerinin, gönderildikleri ülkelerde gördüklerini, görüştikleri devlet adamlarını, onlarla yaptıkları konuşmaları bir çeşit rapor niteliğinde anlattıkları eserler. Bu alanda yazılmış eserlerin en tanınmış Yirmi Sekiz Mehmet Çelebi'nin "Paris Sefaretnâmesi"dir. (Mensur)

Nasihât nâme ve Siyâset nâmeler: Öğüt verici nitelik taşıyan, kamu yönetimi hakkında bilgi veren kitaplardır. Bu tür eserlere örnek olarak Mercimek Ahmet'in Farsçadan çevirdiği "Kabusnâme" ile Kul Mesud'un Farsçadan çevirdiği "Kelile ve Dimme"yi verebiliriz. (Mensur)

Mektuplar: Önemli kişilere yazılan mektuplar. Eski edebiyatımızdaki en meşhur mektup, Fuzûlî'nin yazdığı "Şikayetnâme"dir (Mensur)